

Terplán Zénó 1921-2002

A búcsúzás mindig nehéz. Mégis, búcsúzunk kell, a szeretve tisztelt Terplán Zénótól is. Az aranyokleveles gépészmérnök, professzor emeritus, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, a Magyar Mérnökakadémia tagja, Miskolc díszpolgára, a Miskolci Egyetem, az Otto von Guericke Technische Universität és a Montanuniversität Leoben tiszteletbeli doktora, a Miskolci Egyetem egyik alapítója, a Gépészmérnöki Kar volt dékánja, a Gépelemek Tanszék alapítója és mintegy 40 évig vezetője, az Akadémiai Díj, a Pattantyús-A. Géza-díj és a Széchenyi-díj kitüntetettje, a Miskolci Akadémiai Bizottság, a Gépipari Tudományos Egyesület és az International Federation for the Theory of Machines and Mechanism Magyar Nemzeti Bizottsága volt elnöke, a Verein Deutscher Ingenieure külső tagja, az MTA Gépszerkezettani Bizottsága és Tudomány- és Technikatörténeti Komplex Bizottsága tagja életének 81. évében elhunyt.

A felsorolásban nagyon sok olyan cím, pozíció nem szerepel, amelyet Terplán Zénó akadémikus betöltött. A búcsúzás pillanata, a visszaemlékezés sohasem lehet részleteiben is átgondolt pillanata az embernek. Ilyenkor mindig különböző életképek, események villannak be agyunkba. Gondolom, ezzel így van mindenki, aki példaképet, professzort, egy hozzá közel álló embert veszített el. Így vagyok ezzel én is, hisz alig több mint fél éve ülhettünk nagyon sokan együtt a Miskolci Akadémiai Bizottság székházában, amikor Terplán Zénó akadémikus 80. születésnapját ünnepelhettük, amikor átéléssel képet kaphattunk egy hosszú és igen tartalmas, eredményekben is gazdag közösségi és boldog családi életről. Talán számomra ezen kerek évforduló még mélyebb nyomokat hagyott, mint általában a Terplán akadémikust, a Zénó Bácsit körülvevő kollégákban. Ez nyilvánvalóan következik abból, hogy a kerek születésnapot megelőző mintegy egy évben intenzívebben együtt dolgozhattam az *Iljan – Éretten – Öregen* címmel az életéről a jubileumra megjelent könyvön, amelyben stílszerűen 80 kérdésre adott 80 válaszával még inkább részese lehettem életének, annak nagyon sok mozzanatában. A nekrológ írását e tény is nagyban nehezíti, hisz számos olyan apró élmény fűződik hozzá, amely számomra sokat jelent, de amely a tisztelt olvasó számára természetesen nem ugyanolyan jelentőséggel bír. Éppen ezért e méltatásban szeretnék két olyan motívumot kiragadni, amely bízva-bízával kötődik mindazokhoz, akik őt a katedrálról, a közéletből ismerték.

Ha a katedrálról van szó, akkor búcsúznom kell a professzortól, attól az embertől, akinek több mint tízezer hallgatója volt, aki több mint tízezer fiatal életét formálta,

akiknek, bízva állíthatom, példaképe volt. A gépészmérnökök korszaklái nőttek föl előadását hallgatva és rajzait „szent áhítattal” nézve, általuk megismételhetetlenül követve. Ültek a gépelemek, a géprajz, az általános géptan, a vízerőgépek stb. óráin. Számunkra ő volt a PROFESSZOR, akitől nem csupán szakmát, de emberséget is tanultunk. Olyan emberséget, amelyet egy egész társadalomnak követni kellene. Mindegy volt: óra, vizsga, avagy szünet, Terplán professzor úr fehér köpenyében mindig szívesen társalgott, és ez által finoman nevelt mindnyájunkat, akik közelébe kerülhettek, és életének, ha csak néhány perc-re is, de valamilyen formában részesei lehettek. Maga volt a precizitás, nem csupán a nagy professzorokra jellemző oktatásban, hanem mindennapi életében is. Ezen jellemvonása is talán olyan örökség lehet, amely megszívlelendő mindazoknak, akik katedrán vannak, akiknek a felelőssége elvitathatatlan a jövő generációjának formálásában. A halandó ember számára szinte megfeythetetlen precizitása életvitelében, annak nagyon sok mozzanatában tetten érhető. Bizton tudom, hogy nem csupán én lehettem az, akinél gyöngybetűvel írott levelei a féltett kincsek közé tartoznak. Ugyanez igaz a sokak által rejtett titkokat tartalmazóknak vélt naplósorozatra, annak egyes részeire is. Pedig e sorozat néhány részéről már az említett könyvből is képet kaphattunk.

Számomra igen megtisztelő volt az, hogy az 1981. szeptember 28–30. között Aggteleken megindított és azóta ismétlődő Törésmechanikai Szeminárium mindegyikén hallhattuk szavait, és részesei lehettünk az erről készített feljegyzéseinek. Munkabírás és precizitás jellemezte részvételét a szakmai és a társadalmi közéletben is. Ezt a vele együttmunkálkodók közvetlenül tapasztalhatták. E tulajdonságok, valamint az állandó megoldáskeresés tette őt azzá, akivé végül is lett, vezetővé, a különböző folyóiratok, társadalmi, tudományos és oktatási szervezetek elnökévé, tiszteletbeli elnökévé, mindenütt, ahol munkájának gyümölcsét élvezhettük. Ezen képességei, adottságai tették őt méltóvá arra, hogy élete hosszabb-rövidebb periódusait az őt befogadó és később az ő általa vezetett közösség számos elismerésben részesítette, kezdve a Pattantyús-Á. Géza-díjtól (1958) a különböző egyetemek díszdoktori címein át a nyolcvanadik születésnapjára kapott elismerésekig. Nehéz kiemelni bármit is, ezt mégis megteszem, teszem ezt azért, mert példaértékű lehet az, amit egy olyan olvasztótégelyért tett, mint a régió, és mint Miskolc városa. Ennek eredményeit ismerte el Borsod-Abaúj-Zemplén megye Közgyűlése 1992. október 20-án a Pro Comitatu díjjal és aranygyűrűvel, illetve 1995. május 11-én Miskolc Város Közgyűlése a Miskolc Megyei Jogú Város Díszpolgára címmel és aranygyűrűvel. Gyermekkorának Gyórhöz való kötődése sem szakadt meg hosszú élete folyamán, amelyet a város 1996. szeptember 29-én a Győr Város Jubileumi Érme címmel honorált.

Egy gazdag és valóban sikeres, de küzdelmes – tehát emberi – élet szakadt meg 2001. január 16-án. Mély nyomot hagyott biztossan mindazokban, akik ennek az életnek néha csupán pillanatnyi, illetve rövidebb-hosszabb ideig, valamilyen formában részesei lehettek. Búcsúzik Tőled, Terplán Akadémikus Úr, a szakma, az általad nevelt diákság, kollégáid, a közélet és követőid a különböző posztokon, és búcsúzom Tőled, Zénó Bácsi a magam, családom nevében is. Tudom, hogy az emlékek lassan szürkülni fognak – hisz ez a lét, az élet természetes rendje – de bizton hiszem, hogy a legszűkebb környezetben, Családban, Feleségedben és Fiadban az együtt töltött idő minden egyes pillanata köbe vésvé marad meg. „Zwei Augen hat die Seel: eine schauet in die Zeit, Das andere richtet sich hin in die Ewigkeit.” („A léleknek két szeme van: az egyikkel az időbe néz; a másikkal az Örökkévalóság felé fordul.”) Ezt tetted most Te is.

Tóth László

